

REGIONÁLNÍ DISPARITY A FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY – NĚKTERÉ POZNATKY Z ČESKÉ REPUBLIKY

Oldřich Hájek, Jiří Novosák, Petr Zahradník, Pavel Bednář,
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Úvod

Problematika regionálních disparit patří mezi významná témata vztahující se k otázkám rozvoje regionů a to jak z výzkumného, tak politického hlediska. Z výzkumného hlediska je rostoucí zájem o problematiku regionálních disparit předurčen formulací celé řady nových teoretických konceptů, které se tímto tématem zabývají (Capello, 2008). Z politického hlediska je zájem o problematiku regionálních disparit dán mimo jiné vnímáním hrozeb zachování územní integrity a sociální koheze v případě existence příliš velkých prostorových rozdílů s dopady ve formulaci finančních nástrojů regionální politiky, které usilují o redukci regionálních disparit (Ezcurra, 2009). V tomto směru mimořádnou pozornost získala otázka regionálních disparit v projektu evropské integrace a to v rámci cíle posilovat hospodářskou a sociální soudržnost území Evropské unie (např. Østbye a Westerlund, 2011).

Na základě uvedeného myšlenkového rámce se přirozeně objevuje výzkumná otázka o relacích regionálních disparit a prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky. Předmět vědeckého zájmu se v tomto ohledu týká zejména dvou oblastí výzkumu. První oblast výzkumu se zaměřuje na hodnocení vlivu alokace finančních nástrojů regionální politiky na proces redukce regionálních disparit a to tradičně na bázi modelů β -konvergence (např. Novotný, 2010; Slavík, 2007). Druhá oblast výzkumu se pak zabývá otázkou vzoru prostorové distribuce finančních nástrojů regionální politiky ve vztahu k regionálním disparitám. Přes existenci řady výzkumných prací, které se oběma oblastmi výzkumu zabývají, je možné identifikovat některá dílčí témata, která jsou empiricky pokryta jen omezeně. Hlavním cílem tohoto článku je zhodnotit vybrané vztahy regionálních disparit a financování regionální politiky. V návaznosti na tento cíl pak byly formulovány dílčí cíle a to následujícím způsobem:

1. Primárně samo hodnocení relací regionálních disparit a prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky je spíše méně častým tématem výzkumných prací (viz rovněž Esposti a Bussoletti, 2008). Uvedené tvrzení platí zejména pro druhou zmiňovanou oblast výzkumu a je potřeba jej vnímat v kontextu skutečnosti, že právě relace regionálních disparit a prostorového vzoru alokace finančních nástrojů utváří samou podstatu regionální politiky. Prvním cílem tohoto článku je proto hodnocení prostorového vzoru alokace finančních nástrojů

regionální politiky ve vztahu k disparitním regionům. Pro analýzu byly vybrány finanční prostředky operačních programů cíle Konvergence alokovány na projekty evidované do dubna 2011 na území regionů České republiky.

2. Relace regionálních disparit a prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky jsou dále komplikovány víceúrovňovým charakterem regionální politiky. Rozdílnost cílů či rozhodovacího procesu evropské a národní regionální politiky je zmiňována v řadě prací (O'Leary, 2005; Dagiliene, 2006; Hudson, 2007), které v tomto ohledu hovoří o chybějící koherenci takto koncipovaných politik, ovšem jen s limitovaným empirickým doložením. Druhý cíl tohoto článku se proto zabývá hodnocením koherence prostorových cílů národní regionální politiky České republiky ve vztahu k prostorové alokaci finančních prostředků operačních programů cíle Konvergence určených pro projekty evidované do dubna 2011 na území regionů České republiky.
3. Výzkum relací regionálních disparit a prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky se dále dotýká otázky, zda finanční podpora směřuje k sídlu žadatele či místu realizace projektů a následně, jakým způsobem se liší hodnocení na bázi sídla žadatele respektive místa realizace (např. Blažek a Macešková, 2010; Dall'erba a Le Gallo, 2008 pro zdůraznění této otázky). Třetí cíl tohoto článku se proto zabývá rozdíly v hodnocení vzhledem k sídlu žadatele na jedné straně respektive místu realizace na straně druhé a to opětovně na příkladu českých operačních programů cíle Konvergence.
4. V kontextu měnícího se teoretického rámce regionální politiky se rovněž rozšiřuje okruh témat, na něž jsou alokovány finanční prostředky regionální politiky. Výzkumné práce se následně zabývají významem těchto témat pro existenci regionálních disparit (Bronzini a Piselli, 2009; Dall'erba a Le Gallo, 2008). Čtvrtým cílem tohoto článku proto je hodnocení relací regionálních disparit a prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky ve vztahu k definovaným tematickým oblastem a to na příkladu českých operačních programů cíle Konvergence.

Článek je strukturován následujícím způsobem. První kapitola shrnuje současný stav poznání studované problematiky. Druhá kapitola charakterizuje použitá data a metody zpracování. Třetí kapitola představuje hlavní empirické poznatky výzkumu, které jsou předmětem diskuse v kapitole čtvrté. Pátá kapitola uvádí závěrečné poznámky a další možné směry výzkumu.

1. Regionální disparity a regionální politika – existující poznatky

Výzkum relací regionálních disparit a regionální politiky se dotýká řady dílčích oblastí. Primárně se jedná o samou podstatu regionální politiky a to v rámci diskuse cílů vyváženosti a efektivity rozvoje regionů. Fratesi (2008) v tomto směru uvádí, že původně byly tyto cíle chápány jako komplementární a to v souladu s myšlenkou klesajících výnosů z kapitálu v duchu neoklasického růstového modelu (Solow, 1956).

Vlastní regionální politika byla následně založena na korespondujícím gradientu disparit a vybavenosti regionů klíčovými faktory produkce s vyplývající podporou tvorby těchto faktorů v zaostávajících regionech (Boldrin a Canova, 2001). Posun teoretické podstaty regionálních disparit směrem k rostoucím výnosům z kapitálu a aglomeračním výhodám (Romer, 1990; Krugman 1991) stojí v pozadí vnímání obou cílů regionální politiky jako konfliktních (např. Nijkamp, 2009). Regionální politika podporující zaostávající regiony v tomto případě vychází ze snahy zabránit dalšímu prohlubování intenzity regionálních disparit (de la Fuente a Vives 1995). Současně však poznatky teorií endogenního rozvoje respektive nové ekonomické geografie poukázaly na některé paradoxy, kdy nikoliv podpora zaostávajících regionů, ale naopak prostorová koncentrace je zdrojem redukce nerovností (např. Puga, 2002; Martin, 2009).

V kontextu výše uvedených skutečností vzniká otázka, které regiony podporovat v rámci diferencovaného přístupu regionální politiky. V odborné literatuře v tomto ohledu převládá důraz na disparitní přístup zaměřený na podporu zaostávajících regionů (srovnej např. s Fothergill, 2005; Reiner, 1999; Maillat, 1998; Beugelsdijk a Eijffinger, 2005; de la Fuente a Vives, 1995; Martin, 2009; Dagiliene, 2006). Praktická realizace regionální politiky ovšem může být odlišná, orientovaná na podporu omezeného počtu hlavních růstových center (viz např. O'Leary, 2005 pro příklad irské regionální politiky). Vedle toho mohou být relace regionálních disparit a regionální politiky dále komplikovány prostorovou úrovní její implementace, přičemž tento problém je pocítován zejména v zemích Evropské unie. Kritická otázka je v tomto směru spojena s chybějící koherencí regionálních politik formulovaných na evropské úrovni na jedné straně a na národní úrovni na straně druhé (Fothergill, 2005; O'Leary, 2005; Hudson, 2007; Dagiliene, 2006; Kasza, 2009).

Empirie zabývající se relacemi regionálních disparit a regionální politiky se nejčastěji dotýká vlivu prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky na konvergenci regionálních disparit. Výzkum je v tomto směru tradičně založen na agregovaných statistických datech pro jednotlivé regiony a takto neumožňuje detailnější dekompozici dílčích poznatků. Komplexní hodnocení prostorové alokace finančních nástrojů regionální politiky ve vztahu k cílům vyváženosti a efektivit rozvoje regionů respektive ke koherenci různých prostorových úrovní je spíše méně častým tématem výzkumných prací. K výjimkám v tomto směru patří Crescenzi (2009), který poukazuje na nesoulad prostorové alokace finančních prostředků evropské regionální politiky s intenzitou socioekonomických problémů regionů, nebo Blažek a Macešková (2010), kteří hovoří o rovnoměrné prostorové alokaci investičních finančních prostředků české regionální politiky v období let 1995–2005 s mírou preferencí zaostávajících regionů. Ederveen a Gorter (2002) pak upozorňují na odlišné vzory prostorové alokace finančních prostředků evropské regionální politiky vzhledem k dílčím tematickým oblastem s horším postavením zaostávajících regionů v případě progresivních tematických oblastí.

Nedostatečná empirická základna stojí v pozadí formulace dalšího problému výzkumu relací regionálních disparit a prostorového vzoru alokace finančních nástrojů regionální politiky, který je spojen s otázkou směřování finanční podpory k sídlu

žadatele respektive místu realizace (Blažek a Macešková, 2010; Dupont a Martin, 2006; Dall'erba a Le Gallo, 2008). Racionálně tohoto výzkumného problému spočívá v situaci, kdy projekt realizovaný s finanční podporou regionální politiky je realizován v zaostávajícím regionu, ale finanční prostředky jsou primárně alokovány vzhledem k sídlu žadatele. Hlavní překážkou zohlednění tohoto aspektu hodnocení je přitom chybějící možnost dekompozice disponibilní datové základny vzhledem ke skutečné alokaci finančních prostředků.

Tento článek reaguje na výše uvedené poznatky současného stavu výzkumu relací regionálních disparit a prostorového vzoru alokace finančních nástrojů regionální politiky a v kontextu formulovaných cílů rozšiřuje stávající stupeň poznání o případovou studii České republiky. V tomto směru je hodno poznamenání, že původně omezený význam regionální politiky České republiky byl posílen v souvislosti jednak s prohlubující se intenzitou regionálních disparit (srovnej s Hampl, 2007; Štika, 2004) a jednak s přípravou vstupu České republiky do Evropské unie (Baun a Marek, 2002; Skokan, 2003). Programové období 2007–2013 pak otevřelo České republice jedinečnou možnost čerpání finančních prostředků z evropské regionální politiky, přičemž tato politika objemem své finanční alokace více méně marginalizovala finanční schémata národní regionální politiky (viz Wokoun, 2007; Blažek, 2006). Za pozornost dále stojí ta skutečnost, že z prostorového hlediska je oprávněným příjemcem podpory v rámci cíle Konvergence, tj. nejštědrěji financovaného cíle evropské regionální politiky, území celé České republiky s výjimkou hlavního města Prahy a dále že česká regionální politika ve svých legislativních a koncepčních dokumentech vymezuje speciální kategorii podporovaných regionů, tzv. regiony se soustředěnou podporou státu (dále jen podporované regiony). Na tomto základě se oprávněnou stává otázka koherence regionálních politik různých prostorových úrovní. Celkově lze českou regionální politiku vnímat jako ideální případovou studii pro zodpovězení otázek vztažených ke čtyřem cílům tohoto článku.

2. Data a metody zpracování

Agregovaná povaha disponibilních dat představuje hlavní limitující faktor komplexního hodnocení prostorového vzoru alokace finančních nástrojů regionální politiky. Pro řešení této překážky vychází naše hodnocení z jednotlivých projektů podpořených z analyzovaného finančního nástroje. V tomto ohledu se článek zabývá hodnocením projektů, které byly do konce dubna 2011 evidovány v oficiálních databázích projektů podpořených z českých operačních programů cíle Konvergence v programovém období 2007–2013. Tyto databáze zahrnují jednak portál Regionálního informačního servisu Centra pro regionální rozvoj (dále jen RIS CRR) a jednak seznam příjemců podpory Evropské unie evidovaných v adresáři Ministerstva pro místní rozvoj (dále jen adresář MMR). Poznamenejme, že z dalšího hodnocení byly odstraněny zrušené či nedokončené projekty respektive projekty nefinancované v rámci více-cílových operačních programů z cíle Konvergence.

Výchozím stavebním kamenem našeho hodnocení je datová matice 25 577 projektů kompilovaná z uvedených datových zdrojů. Sloupce datové matice jsou tvořeny jednotlivými atributy projektů. Tyto atributy zahrnují prostorové charakteristiky projektů zohledňující aspekt zaostávajících regionů a regionální hierarchie, tematické charakteristiky projektů a výši alokace finančních prostředků Evropské unie připadající na jednotlivé projekty. Právě výše alokace finančních prostředků Evropské unie je klíčovým atributem našeho hodnocení. Tabulka 1 uvádí přehled hodnocených atributů projektů a ke každému z nich zdroj informací. Zároveň je potřeba zdůraznit některé další aspekty zvolené metodiky:

1. Koherence prostorových úrovní regionální politiky je reflektována v atributu „*Příslušnost k podporovanému regionu*“ a to jak na evropské, tak na národní úrovni. V rámci evropské úrovně je diskutováno specifické postavení hlavního města Prahy, jehož území není oprávněným k alokaci finanční podpory cíle Konvergence. Na národní úrovni jsou předmětem našeho zájmu regiony se soustředěnou podporou státu (podporované regiony).
2. Atribut „*Postavení v regionální hierarchii*“ doplňuje koncept podporovaných regionů o vztahy jádrových oblastí a periferie a to v kontextu diskuse cílů vyváženosti a efektivity rozvoje regionů.
3. Prostorové atributy, stejně jako atribut „*Alokace finančních prostředků Evropské unie*“, jsou sledovány jednak na bázi sídla žadatele a jednak na bázi místa realizace projektu.
4. RIS CRR uvádí v případě řady projektů více míst jejich realizace. Vzhledem k chybějícím informacím o prostorové dekompozici finanční alokace byl pro řešení tohoto problému zvolen alternativní přístup. Takto byla finanční alokace projektu rozdělena rovnoměrně mezi všechna uváděná místa realizace, jestliže obec sídla žadatele neodpovídala žádné obci místa realizace. Pokud obec sídla žadatele odpovídala obci místa realizace, byla tato skutečnost zohledněna ve finanční alokaci tak, že obci sídla žadatele byla přiřazena čtyřnásobná váha ve srovnání s dalšími obcemi místa realizace. Tento krok byl motivován zvýhodněním místa realizace, v němž má žadatel projektu své sídlo.
5. Výběr tematických oblastí reflektuje jednak klíčové faktory explanace regionálních disparit a jednak tradiční horizontální témata evropské regionální politiky.

Na základě výše uvedeného metodického postupu se takto utvořená datová matice projektů stala předmětem dalšího hodnocení v souladu s cíli článku. Za základní hodnotící ukazatel byla vybrána alokace finančních prostředků Evropské unie připadající na 1 obyvatele územní jednotky.¹ Vlastní hodnocení je primárně založeno na základních metodách deskriptivní statistiky. Takto jsou data metrické povahy hodnocena na bázi středních hodnot a data kategorické povahy na bázi relativního rozdělení četností. Nad

1 Počet obyvatel územní jednotky byl stanoven na základě dat Českého statistického úřadu jako průměr počtu obyvatel let 2008–2010.

množinou takto vytvořených dat atributů jsou následně hledány difference sledovaných územních jednotek, přičemž důraz je kladen na hodnocení relací mezi podporovanými regiony na jedné straně a nepodporovanými regiony na straně druhé. Poznamenejme, že vybrané relace jsou vizualizovány v prostředí GIS.

Tabulka 1
Hodnocené atributy projektů

Atribut	Možné hodnoty	Zdroj informací
Příslušnost k podporovanému regionu	<ul style="list-style-type: none"> - Praha - Podporované regiony (regiony se soustředěnou podporou státu) <i>Strukturálně postižené regiony</i> <i>Hospodářsky slabé regiony</i> <i>Regiony s vysokou nezaměstnaností</i> - Nepodporované regiony 	Obec sídla respektive místo realizace projektu podle RIS CRR; vymezení podporovaných regionů na základě Usnesení vlády č. 560 ze dne 17. května 2006
Postavení v regionální hierarchii	<ul style="list-style-type: none"> - Okresy Brno-město, Ostrava-město, Plzeň-město - Okresy krajských měst s více než 70.000 obyvateli - Okresy krajských měst nebo okresy spadající do první dvacítky pořadí podle počtu obyvatel či hustoty zalidnění - Ostatní okresy 	Obec sídla respektive místo realizace projektu podle RIS CRR; typologie okresů na základě dat Českého statistického úřadu
Tematická oblast	<ul style="list-style-type: none"> - Dopravní infrastruktura - Environmentální aspekty rozvoje - Infrastruktura veřejných služeb a veřejná prostranství - Infrastruktura životního prostředí - Podnikatelské prostředí - Rozvoj lidských zdrojů - Sociální integrace a rovné příležitosti - Technická pomoc - V&V, inovace, nové technologie 	Vlastní zpracování na základě popisu projektu v RIS CRR
Alokace finančních prostředků Evropské unie	Částka v Kč	RIS CRR

Vedle metod deskriptivní statistiky jsou vybrané relace podporovaných regionů na jedné straně a nepodporovaných regionů na straně druhé hodnoceny s využitím vybraných metod inferenční statistiky. Podporované regiony na národní úrovni jsou definovány na úrovni okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Vzhledem k této skutečnosti byly kompilovány skupiny hodnot alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností a tyto hodnoty následně rozříděny podle atributu „*Příslušnost k podporovanému regionu*“. Takto vytvořené skupiny hodnot byly testovány na bázi:

1. parametrického t-testu shody středních hodnot nezávislých výběrů podporovaných respektive nepodporovaných regionů, přičemž data obou výběrů byla normalizována prostřednictvím box-cox transformace pro redukci zešíknení rozdělení dat,

2. analýzy rozptylu (ANOVA) pro čtyři výběry tří dílčích typů podporovaných regionů respektive nepodporovaných regionů, přičemž vstupní data byla opětovně normalizována využitím box-cox transformace.

Poznamenejme, že pro testování shodnosti rozptylů výběrů byl využit Levenův test a na základě jeho výsledku rozhodnuto o dalším výpočtu příslušné statistiky.

Konečně tematický aspekt rozdílů mezi podporovanými respektive nepodporovanými regiony definovanými na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností byl hodnocen na bázi klastrové analýzy a to podle proměnných alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele vzhledem ke všem definovaným tematickým oblastem s výjimkou tematické oblasti „*Technická pomoc*“. Pro seskupování správních obvodů obcí s rozšířenou působností byla zvolena metoda hierarchického seskupování v programu SPSS a to s využitím Wardovy metody, která poskytuje dobré výsledky zejména pro sférické seskupení s přibližně stejným počtem objektů.

3. Výsledky empirického hodnocení

Empirické hodnocení je založeno na 25 577 projektech podpořených z některého z operačních programů cíle Konvergence a evidovaných v RIS CRR respektive adresáři MMR k dubnu 2011. Celková finanční alokace prostředků Evropské unie na tyto projekty činí necelých 349 mld. Kč. První krok našeho hodnocení se zaměřil na prostorový vzor alokace finančních prostředků Evropské unie a to v kontextu diskuse rozdílů kategorií atributu „*Příslušnost k podporovanému regionu*“ a s rozlišením hodnocení na bázi sídla žadatele a místa realizace. Tabulka 2 představuje hlavní poznatky hodnocení:

1. Tabulka 2 přiřazuje relativně vysoké hodnoty finanční alokace pro území hlavního města Prahy a to zejména při hodnocení na bázi sídla žadatele. Postavení hlavního města Prahy je v tomto ohledu ovlivněno jednak specifickými projekty tematické oblasti „*Technická pomoc*“ a jednak projekty, u nichž je za sídlo žadatele či místo realizace označeno území hlavního města Prahy, nicméně vlastní realizace má dopady disperzně na území celé České republiky. Primárně je druhý typ projektů uchopen ve výrazně nižší hodnotě finanční alokace hlavního města Prahy vzhledem k hodnocení na bázi místa realizace, přičemž při další prostorové dekompozici takto koncipovaných projektů by bylo postavení hlavního města Prahy při hodnocení podle místa realizace marginalizováno.
2. Podporované regiony vykazují relativně nižší hodnotu finanční alokace ve srovnání s nepodporovanými regiony v případě hodnocení na bázi sídla žadatele a naopak mírně vyšší hodnotu v případě hodnocení na bázi místa realizace. Rozdíly lze přitom pozorovat mezi jednotlivými typy podporovaných regionů se zůstávajícím postavením hospodářsky slabých regionů. Celkově tabulka 2 neposkytuje indicie o preferenci podporovaných regionů.

Tabulka 2

Prostorový vzor alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele území vzhledem k atributu „Příslušnost k podporovanému regionu“ (stav k dubnu 2011)

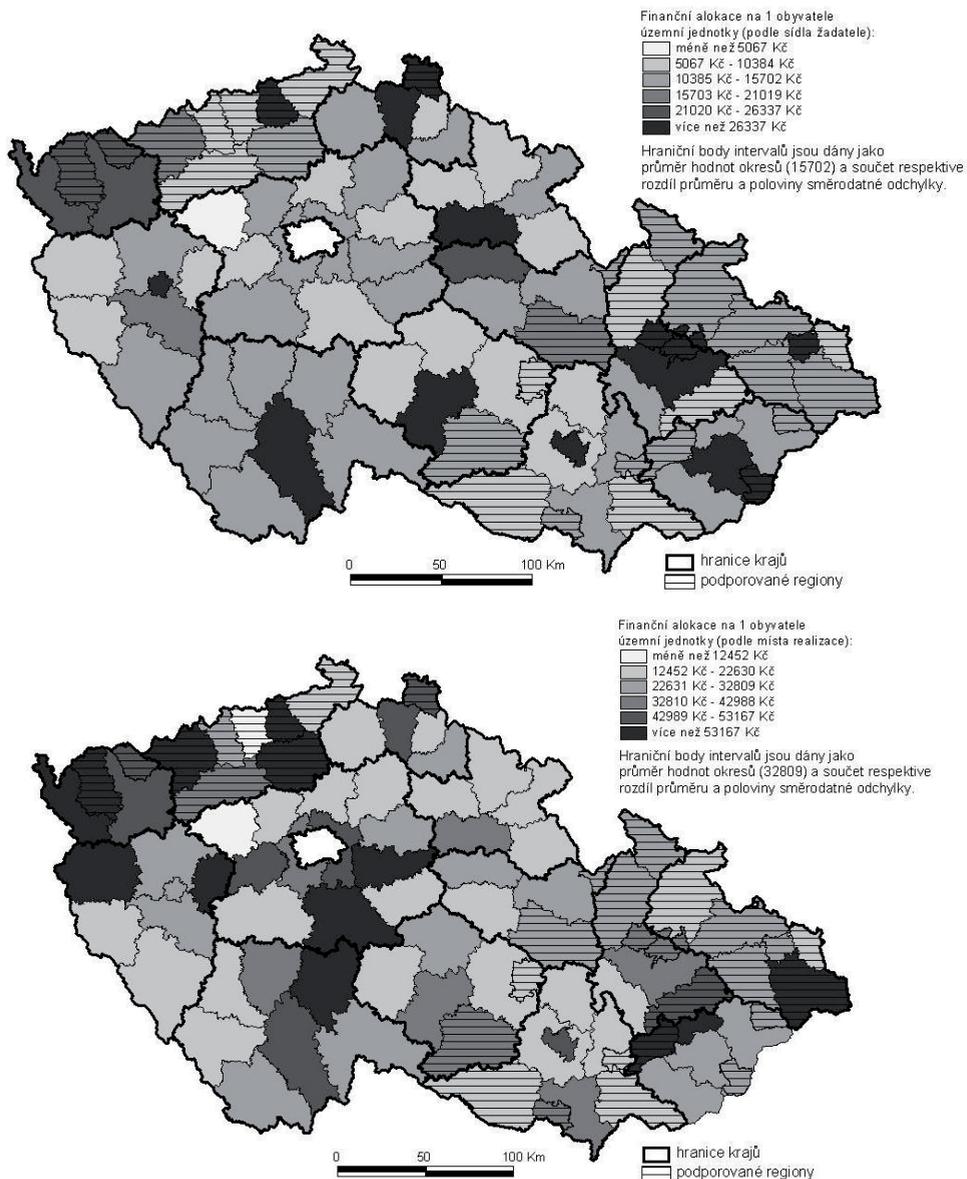
Typ regionu	Finanční částka připadající na 1 obyvatele územní jednotky	
	podle sídla žadatele (v Kč)	podle místa realizace (v Kč)
Podporované regiony	15 714	33 670
- Strukturálně postižené regiony	17 012	34 542
- Hospodářsky slabé regiony	10 861	27 287
- Regiony s vysokou nezaměstnaností	21 266	42 763
Nepodporované regiony	19 646	32 304
Praha	144 906	36 760

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Obrázek 1 rozvádí poznatky tabulky 2 na nižším stupni prostorové dekompozice jevu. Hodnocení na bázi sídla žadatele na obrázku 1 nahoře naznačuje význam faktoru prostorové hierarchie při explanaci diferenciaci v relativní alokaci finančních prostředků Evropské unie. Takto jsou nejvyšší relativní hodnoty finanční alokace spojeny s okresy krajských měst České republiky. Obrázek 1 dále řadí většinu podporovaných regionů do kategorií s podprůměrnou relativní hodnotou finanční alokace v rámci množiny hodnot okresů České republiky. Hodnocení založené na místě realizace naznačuje oslabení vlivu faktoru prostorové hierarchie a vytvoření komplexní podoby prostorového vzoru finanční alokace vzhledem k vymezení podporovaných regionů. Tabulka 3 hodnotící prostorový vzor finanční alokace prostředků Evropské unie vzhledem ke kategoriím atributu „*Postavení v regionální hierarchii*“ pak potvrzuje poznatky formulované k obrázku 1.

Obrázek 1

Prostorový vzor alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele okresu, podle sídla žadatele nahoře a místa realizace dole (stav k dubnu 2011); bez hlavního města Prahy

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Tabulka 3

Prostorový vzor alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele území vzhledem k atributu „Postavení v regionální hierarchii“ (stav k dubnu 2011); bez hlavního města Prahy

Typ okresu*	Finanční částka připadající na 1 obyvatele územní jednotky	
	podle sídla žadatele (v Kč)	podle místa realizace (v Kč)
1	42 554	36 416
2	34 558	40 725
3	13 289	28 469
4	11 881	32 445

* 1 – okresy Brno-město, Ostrava-město, Plzeň-město; 2 – okresy krajských měst větších než 70 000 obyvatel; 3 – okresy krajských měst nebo okresy spadající do první dvacítky pořadí podle počtu obyvatel nebo hustoty zalidnění; 4 – ostatní okresy

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Hodnocení prostorových souvislostí alokace finančních prostředků Evropské unie ve vztahu k definovaným tematickým oblastem přineslo následující dílčí poznatky (viz tabulka 4):

1. Hospodářsky slabé regiony vykazují nižší relativní hodnotu finanční alokace než kategorie nepodporovaných regionů ve všech tematických oblastech s výjimkou tematické oblasti „*Environmentální aspekty rozvoje*“ hodnocené na bázi místa realizace. Další dva typy podporovaných regionů v tomto ohledu vykazují relativně vyšší hodnoty finanční alokace v tematických oblastech „*Sociální integrace a rovné příležitosti*“ a „*Infrastruktura veřejných služeb a veřejná prostranství*“ vzhledem k oběma typům hodnocení respektive „*Dopravní infrastruktura*“ při hodnocení podle místa realizace. Regiony s vysokou nezaměstnaností mají navíc relativně vyšší finanční alokaci v případě tematické oblasti „*Environmentální aspekty rozvoje*“. Žádný z typů podporovaných regionů nevykazuje ve srovnání s kategorií nepodporovaných regionů relativně vyšší finanční alokaci v případě tematických oblastí „*V&V, inovace, nové technologie*“ respektive „*Rozvoj lidských zdrojů*“. Uvedené poznatky jsou relevantní rovněž pro rozdíly v tematické struktuře finanční alokace jednotlivých typů regionů.
2. Regiony postavené výše v rámci definované hierarchie jsou charakteristické vyšším podílem tematických oblastí „*V&V, inovace, nové technologie*“ a „*Rozvoj lidských zdrojů*“ v tematické struktuře finanční alokace. Regiony nižší úrovně definované hierarchie vykazují vyšší podíly tematických oblastí „*Infrastruktura veřejných služeb a veřejná prostranství*“ a „*Infrastruktura životního prostředí*“ v případě hodnocení podle sídla žadatele a tématu „*Dopravní infrastruktura*“ při hodnocení na bázi místa realizace. Celkově tak lze identifikovat vztah regionů nižší hierarchické úrovně s infrastrukturními projekty a regionů vyšší hierarchické úrovně s tématy ve směru konkurenceschopnosti.

3. Podoba tematické struktury a finanční alokace přepočtené na 1 obyvatele se výrazně liší při hodnocení na bázi sídla žadatele respektive místa realizace. Nejvíce patrná je tato odlišnost v případě tematické oblasti „Dopravní infrastruktura“, která je v případě hodnocení vzhledem k sídlu žadatele spojena s alokací finančních prostředků k území hlavního města Prahy.

Tabulka 4

Prostorový vzor alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele území vzhledem k atributům „Příslušnost k podporovanému regionu“ a „Tematická oblast“ (stav k dubnu 2011); bez hlavního města Prahy

Tematická oblast*	Finanční částka připadající na 1 obyvatele území**							
	podle sídla žadatele (v Kč)				podle místa realizace (v Kč)			
	1	2	3	4	1	2	3	4
1	2 533	385	2 896	2 963	18 275	13 827	23 437	14 193
2	147	379	665	629	153	902	645	580
3	4 273	3 390	8 289	4 237	4 568	4 021	7 974	4 497
4	1 330	1 634	1 792	2 160	1 365	1 968	1 790	2 133
5	1 976	1 647	1 653	2 179	2 486	1 901	2 465	2 489
6	1 926	1 299	1 323	1 974	2 156	1 522	1 833	2 445
7	1 355	405	1 442	1 157	1 397	1 000	1 702	1 241
8	3 168	1 722	2 618	4 057	3 827	2 146	2 391	4 399

* 1 – Dopravní infrastruktura; 2 – Environmentální aspekty rozvoje; 3 – Infrastruktura veřejných služeb a veřejná prostranství; 4 – Infrastruktura životního prostředí; 5 – Podnikatelské prostředí; 6 – Rozvoj lidských zdrojů; 7 – Sociální integrace a rovné příležitosti; 8 – V&V, inovace, nové technologie; bez tématu Technická pomoc

** 1 – Strukturálně postižené regiony; 2 – Hospodářsky slabé regiony; 3 – Regiony s vysokou nezaměstnaností; 4 – Nepodporované regiony

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

4. Diskuse poznatků empirického hodnocení

Předchozí kapitola přinesla základní poznatky empirického hodnocení, které jsou v této kapitole předmětem širší diskuse v kontextu čtyř formulovaných cílů článku. Primárně se zaměříme na diskusi poznatků ve vztahu k prvním a druhému cíli článku, tj. koherenci evropské a národní dimenze regionální politiky České republiky vzhledem k disparitnímu cíli v rámci prostorového vzoru alokace finančních prostředků sledovaných operačních programů.

Klíčový záznam v tomto směru ukazuje na relativně nižší finanční alokaci připadající na podporované regiony při hodnocení na bázi sídla žadatele a naopak relativně vyšší finanční alokaci připadající na podporované regiony při hodnocení na bázi místa realizace. Celkové poznatky lze vnímat poněkud ambivalentně, když nenaznačují preferenci podporovaných regionů (srovnej rovněž se závěry Blažek a Macešková, 2010). Výraznější rozdíly ve finanční alokaci tak lze pozorovat teprve na dalším stupni dekompozice podporovaných regionů a to zejména ve vztahu k hospodářsky slabým

regionům, které zaostávají v relativní finanční alokaci jak při hodnocení na bázi sídla žadatele, tak při hodnocení na bázi místa realizace. Tato skutečnost evokuje úvahy o nedostatečné absorpční kapacitě aktérů hospodářsky slabých regionů, která se však nepotvrzuje vzhledem k relativnímu počtu projektů přepočtenému na 1 obyvatele územní jednotky. Typickým znakem projektů hospodářsky slabých regionů proto je jejich nižší finanční náročnost (viz tabulka 5).

Poznatky empirického hodnocení nenaznačují, že by podporované regiony byly preferovány v rámci finanční alokace prostředků Evropské unie. Pro verifikaci tohoto předpokladu byl aplikován tradiční přístup na bázi testování hypotézy o shodnosti průměrů finanční alokace na 1 obyvatele podporovaných respektive nepodporovaných regionů vymezených na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Zohledněno v tomto směru je hodnocení jednak na bázi sídla žadatele respektive místa realizace a jednak na bázi agregované podoby podporovaných regionů respektive tří dílčích typů podporovaných regionů. Tabulka 6 znázorňuje hodnoty signifikance všech čtyř aplikovaných statistických testů, přičemž se ukazuje, že na 95 procentní hladině významnosti data naznačují platnost nulové hypotézy o shodě průměrů. Takto v souladu s výše formulovanými poznatky nelze hovořit o preferenci podporovaných regionů v rámci prostorového vzoru finanční alokace prostředků Evropské unie.

Tabulka 5

Průměrná alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 projekt vzhledem k atributu „Příslušnost k podporovanému regionu“ (stav k dubnu 2011); bez hlavního města Prahy

Typ regionu	Finanční částka připadající na 1 obyvatele územní jednotky	
	podle sídla žadatele (v Kč)	podle místa realizace (v Kč)
Podporované regiony	7,1 mil.	9,5 mil.
- Strukturálně postižené regiony	9,3 mil.	11,7 mil.
- Hospodářsky slabé regiony	4,1 mil.	6,4 mil.
- Regiony s vysokou nezaměstnaností	9,4 mil.	11,5 mil.
Nepodporované regiony	7,4 mil.	7,8 mil.

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Poznatky empirického šetření dále poukázaly na významné postavení hlavního města Prahy jako sídla žadatelů projektů podpořených z hodnocených operačních programů. Dominantní podíl (cca 92 %) ve struktuře finanční alokace žadatelů se sídlem v hlavním městě Praze připadá na ústřední vládní instituce, což je jeden z aspektů, který odlišuje území hlavního města Prahy od ostatních typů regionů. Hodnocení na bázi místa realizace význam hlavního města Prahy snižuje. Tento poznatek odpovídá postavení regionu soudržnosti hlavního města Prahy mimo množinu oprávněných příjemců podpory cíle Konvergence. Poměrně vysoká relativní hodnota finanční alokace hlavního města Prahy je přitom dána specifiky projektů, kterým bylo území hlavního města Prahy přiřazeno jako místo realizace. Tato specifika, která nejsou v hodnocení

s ohledem na disponibilitu relevantních dat zohledněna, spočívají v celorepublikovém dopadu takto koncipovaných projektů. V případě zpracování prostorového vzoru finanční alokace prostředků těchto projektů by bylo postavení hlavního města Prahy marginalizováno. Celkově lze konstatovat, že ačkoliv region soudržnosti hlavního města Prahy není oprávněným příjemcem podpory v rámci cíle Konvergence, je jeho postavení v prostorovém vzoru finanční alokace významné a to zejména ve vztahu k lokalizaci sídla žadatelů. Přijmeme-li předpoklad, že právě sídlo žadatele je prvním místem alokace finančních prostředků, které jsou teprve následně distribuovány dále, vzniká otázka, zda hospodářsky nejvyspělejší region České republiky není současně regionem, který nejvíce profituje z alokace finančních prostředků Evropské unie.

Tabulka 6

Hodnota signifikance parametrického t-testu pro kategorie podporovaných a nepodporovaných regionů a analýzy rozptylu (ANOVA) pro dekompozici podporovaných regionů na 3 dílčí typy; hodnocena alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele správních obvodů obcí s rozšířenou působností (stav k dubnu 2011)

Test	Hodnota signifikance	
	podle sídla žadatele	podle místa realizace
Parametrický t-test	0,610	0,378
ANOVA	0,198	0,447

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Třetí cíl článku se zaměřil na metodickou otázku rozdílů hodnocení na bázi sídla žadatele respektive místa realizace. Poznatky empirického hodnocení poukázaly na významné rozdíly obou hodnocení (viz např. tabulka 7 pro rozdíly v průměrné alokaci finančních prostředků připadajících na jeden projekt okresů České republiky bez hlavního města Prahy) a to mimo jiné ve vztahu k faktoru regionální hierarchie. Takto se ukazuje, že regiony vyšší úrovně hierarchie vykazují vyšší relativní hodnotu finanční alokace v případě hodnocení na bázi sídla žadatele než regiony nižší úrovně hierarchie, s redukcí těchto rozdílů v případě hodnocení na bázi místa realizace. Z těchto hodnot je zřetelná situace, kdy jsou projekty realizovány v regionu nižší hierarchické úrovně žadatelem, který má své sídlo na území regionu vyšší hierarchické úrovně. Současně je však hodné zaznamenání, že posun prostorového vzoru finanční alokace mezi oběma typy hodnocení vede k redukcí rozdílů ve směru regionální hierarchie, ale již méně v horizontální rovině napříč všemi prostorovými jednotkami (viz tabulka 7).

Tabulka 7

Vybrané ukazatele střední hodnoty a variability hodnot finanční alokace prostředků Evropské unie na 1 obyvatele okresů České republiky (stav k dubnu 2011); bez hlavního města Prahy

Ukazatel	Hodnocení	
	podle sídla žadatele	podle místa realizace
Průměr	15 703 Kč	32 810 Kč
Směrodatná odchylka	10 636	20 357
Variační koeficient	0,677	0,620

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

Čtvrtý cíl článku byl formulován ve smyslu hodnocení prostorového vzoru alokace finančních prostředků sledovaných operačních programů ve vztahu k definovaným tematickým oblastem. Poznatky empirického hodnocení poukázaly na některé rozdíly v tematické struktuře respektive v relativní finanční alokaci jednotlivých tematických oblastí vzhledem ke kategoriím atributu „*Příslušnost k podporovaným regionům*“. V tomto kontextu se nabízí otázka, zda v rámci definovaných tematických oblastí existuje statisticky významný rozdíl v hodnotách finanční alokace na 1 obyvatele kategorií podporovaných regionů na jedné straně a kategorie nepodporovaných regionů na straně druhé. Daná otázka byla opětovně řešena aplikací parametrického t-testu respektive analýzy rozptylu (ANOVA) na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností a to pro, z hlediska rozdílů, nejvíce relevantní tematické oblasti. Tabulka 8 ukazuje, že rozdíly průměrů podporovaných a nepodporovaných regionů jsou statisticky významné na 95(99) procentní hladině významnosti pouze v případě tematické oblasti „*V&V, inovace a nové technologie*“ hodnocené na bázi místa realizace. Statisticky významný rozdíl je přitom pozorován i v případě dekompozice množiny podporovaných regionů na tři základní typy, kdy celkové rozdíly jsou determinovány dílčími rozdíly mezi kategorií nepodporovaných regionů na jedné straně a jednotlivými typy podporovaných regionů na straně druhé. Rozdíly mezi jednotlivými typy podporovaných regionů nebyly pozorovány.

Konečně posledním krokem našeho hodnocení byla aplikace klastrové analýzy pro identifikaci seskupení podobných regionů na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností a to vzhledem k finanční alokaci na 1 obyvatele podle jednotlivých tematických oblastí.² Zohledněny přitom byly oba způsoby hodnocení na bázi sídla žadatele i místa realizace s následnou diskusí příspěvku tematických oblastí k odlišnosti jednotlivých seskupení. Takto hodnocení na bázi sídla žadatele identifikovalo celkem 4 seskupení, zatímco hodnocení na bázi místa realizace celkem 6 seskupení. Společným znakem obou hodnocení je vymezení seskupení správních obvodů obcí s rozšířenou působností třinácti krajských měst České republiky. Typickým znakem tohoto seskupení je jeho silná pozice v rámci tematických oblastí „*Rozvoj lidských zdrojů*“, „*V&V, inovace a nové technologie*“ a „*Sociální integrace a rovné příležitosti*“, spolu s tematickou oblastí „*Dopravní infrastruktura*“ v případě hodnocení

2 Bez tematické oblasti „*Technická pomoc*“

na bázi sídla žadatele. Celkově se tak ukazuje, že kritickým prostorovým faktorem, který diferencuje mezi jednotlivými správními obvody obcí s rozšířenou působností, je faktor regionální hierarchie, nikoliv příslušnost k podporovanému regionu.³ Hlavní poznatek klastrové analýzy je tak v souladu s dříve formulovanými závěry o relacích alokace finančních prostředků Evropské unie a vymezení podporovaných regionů.

Tabulka 8

Hodnota signifikance parametrického t-testu pro kategorie podporovaných a nepodporovaných regionů a analýzy rozptylu (ANOVA) pro dekompozici podporovaných regionů na 3 dílčí typy vzhledem k vybraným tematickým oblastem; hodnocena alokace finančních prostředků Evropské unie na 1 obyvatele správních obvodů obcí s rozšířenou působností (stav k dubnu 2011)

Test	Hodnota signifikace	
	podle sídla žadatele	podle místa realizace
<i>Tematická oblast</i>	<i>Infrastruktura veřejných služeb a veřejná prostranství</i>	<i>Dopravní infrastruktura</i>
Parametrický t-test	0,686	0,398
ANOVA	0,714 (0,583)*	0,631
<i>Tematická oblast</i>	<i>V&V, inovace a nové technologie</i>	
Parametrický t-test	0,073	0,001
ANOVA	0,256	0,000 (0,001)*

*Welch a Brown-Forsyth test

Zdroj: vlastní zpracování na základě RIS CRR a adresáře MMR

5. Závěr

Předmětem zájmu tohoto článku bylo hodnocení relací regionálních disparit a financování regionální politiky na případové studii České republiky a to vzhledem k operačním programům cíle Konvergence. Hlavní poznatky našeho hodnocení přinesly některé ambivalentní závěry, které současně představují náměty pro další směry výzkumu.

Empirické hodnocení naznačuje silné postavení hlavního města Prahy při alokaci finančních prostředků Evropské unie vzhledem k sídlu žadatele. Postavení hlavního města Prahy, jehož území není oprávněným příjemcem finanční podpory v rámci cíle Konvergence, zůstává v tomto kontextu nejasné. Z politického hlediska je možné uvedený poznatek zasadit do diskuse o posílení významu regionálních operačních programů na úkor operačních programů tematických respektive o renacionalizaci regionální politiky, kdy evropská úroveň je zohledněna pouze na úrovni disparit členských zemí (srovnej s Martin, 2009).

Empirické hodnocení ukazuje nejasné uchopení disparitně orientovaného cíle národní regionální politiky, chápaného v kontextu vymezení regionů se soustředě-

3 Poznámenejme, že podporované regiony jsou rozloženy mezi jednotlivými seskupeními identifikovanými klastrovou analýzou. Statisticky neexistuje významný rozdíl oproti náhodnému rozložení.

nou podporou státu. Tyto regiony nevykazují relativně vyšší finanční alokaci než regiony nezařazené do uvedené kategorie. V tomto ohledu lze opětovně zmínit otázku koherence evropské a národní úrovně regionální politiky v České republice ve vztahu k disparitně orientovanému cíli. Problém disparitního cíle regionální politiky je přitom možné zasadit jak do vědecké diskuse, kdy moderní teoretické směry zdůrazňují výhody koncentrace ekonomických aktivit v jádrových regionech, tak do politické diskuse, kdy regionální politika je stále častěji spojována s tématy konkurenceschopnosti, inovací a lidského kapitálu. Empirické hodnocení v tomto duchu potvrdilo význam faktoru regionální hierarchie a to rovněž v tematické rovině, kdy relativně vyšší finanční alokace progresivních tematických oblastí připadala na regiony stojící výše v definované hierarchii. Podstata disparitního cíle tak do budoucna zůstává nejasná.

Empirické hodnocení ukazuje na významné rozdíly v hodnocení finanční alokace na bázi sídla žadatele na jedné straně respektive na bázi místa realizace na straně druhé. Takto například faktor regionální hierarchie hraje zásadní roli při explanaci rozdílů hodnocení vzhledem k sídlu žadatele, zatímco význam tohoto faktoru se v hodnocení podle místa realizace snižuje. V metodice je proto vždy potřeba zohlednit a diskutovat rozdílnost obou způsobů hodnocení.

Konečně na závěr našeho článku uveďme některé širší souvislosti relevantní pro budoucí nastavení kohezní politiky Evropské unie ve vztahu k České republice. Přestože existence kohezní politiky je předmětem široké diskuse, považujeme s ohledem na globální výzvy současnosti za smysluplné hledání platformy na podporu posilování regionální konkurenceschopnosti a soudržnosti Evropské unie. V souladu s poznatky tohoto článku by měl být kladen důraz na výraznou míru flexibility při volbě tematických priorit, které budou kohezní politikou podporovány a to v kontextu reálných potřeb regionů České republiky ve směru místně založené strategie. Primárně poukážme na postavení všech českých regionů na úrovni krajů, s výjimkou hlavního města Prahy, v jakési mezi-zóně regionů Evropské unie, charakteristické nedostatečnou rozvinutostí na straně jedné a značnou vzdáleností od nejhudších regionů na straně druhé. Přes poměrnou kompaktnost agregovaného ukazatele ekonomické výkonnosti českých regionů lze identifikovat výraznější rozdíly v jejich strukturálních a kvalitativních charakteristikách. Zatímco u některých regionů České republiky je možné pozorovat pozitivní kvalitativní změnu zdůrazňující témata vědy, výzkumu a inovací respektive doladovací projekty měkkého charakteru, u jiných regionů jsou stále patrné viditelné sociální a ekonomické disparity, bránící v intenzivnějším využívání kvalitativně náročnějších projektů. V tomto kontextu se zájem další diskuse dotýká tematické otázky zvyšování regionální konkurenceschopnosti respektive posilování regionální konvergence, tj. diskuse vztahů cílů efektivity a vyváženosti rozvoje regionů (viz tabulka 9 pro naše hodnocení).

Tabulka 9

Návrh relevantnosti priorit konvergence a konkurenceschopnosti pro regiony soudržnosti České republiky ve vztahu k budoucímu nastavení kohezní politiky Evropské unie

Region soudržnosti	Relevantnost typu priorit	
	Konvergence*	Konkurenceschopnosti (EU 2020)*
Hlavní město Praha	10 %	90 %
Střední Čechy	50 %	50 %
Jihovýchod	50 %	50 %
Jihozápad	55 %	45 %
Severovýchod	60 %	40 %
Moravskoslezsko	60 %	40 %
Střední Morava	65 %	35 %
Severozápad	70 %	30 %

* Mezi konvergenční priority řadíme zejména rozvoj infrastruktury s důrazem na dopravní a telekomunikační infrastrukturu. Priority konkurenceschopnosti pak zastupují zejména témata kvalita podnikatelského prostředí, věda, výzkum a inovace a některé aspekty trhu práce a vzdělávání.

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů Ing. Petra Zahradníka

Literatura

- BAUN, M.; MAREK, D. 2002. Příprava České republiky na regionální politiku Evropské unie - regionalismus versus centralizace. *Mezinárodní vztahy*. 2002, Vol. 37, No. 4, pp. 68–86.
- BEUGELSDIJK, M.; EIJJFINGER, S. C. W. 2005. The effectiveness of structural policy in the European Union: an empirical analysis for the EU-15 in 1995-2001. *Journal of Common Market Studies*. 2005, Vol. 43, No. 1, pp. 37–51.
- BLAŽEK, J. 2006. Jakou regionální politiku potřebujeme po vstupu do EU? In DOČKAL, V. (ed.). *Šest let regionální politiky v ČR. Šance a limity*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2006, s. 37–48. ISBN 978-80-210-3983-3.
- BLAŽEK, J.; MACEŠKOVÁ, M. 2010. Regional analysis of public capital expenditure: to which regions is public capital expenditure channelled – to 'rich' or to 'poor' ones? *Regional Studies*. 2010, Vol. 44, No. 6, pp. 679–696.
- BOLDRIN, M.; CANOVA, F. 2001. Inequality and convergence in Europe's regions: reconsidering European regional policies. *Economic Policy*. 2001, Vol. 16, No. 32, pp. 207–253.
- BRONZINI, R.; PISELLI, P. 2009. Determinants of long-run regional productivity with geographical spillovers: the role of R&D, human capital and public infrastructure. *Regional Science and Urban Economics*. 2009, Vol. 39, No. 2, pp. 187–199.
- CAPELLO, R. 2008. Space and theoretical approaches to regional growth. In CAPELLO, R.; CAMAGNI, R. P.; CHIZZOLINI, B.; FRATESI, U. (eds.). *Modelling Regional Scenarios for the Enlarged Europe*. Berlin: Springer, 2008, pp. 13–31. ISBN 978-3-540-74736-9.
- CRESCENZI, R. 2009. Undermining the principle of concentration? European Union regional policy and the socio-economic disadvantage of European regions. *Regional Studies*. 2009, Vol. 43, No. 1, pp. 111–133.
- DAGILIENE, G. 2006. The response to regional disparities in Lithuania. In ADAMS, N.; ALDEN, J.; HARRIS, N. (eds.). *Regional Development and Spatial Planning in an Enlarged European Union*. Aldershot: Ashgate, 2006, s. 221–241. ISBN 978-0-7546-4714-0.

- DALL'ERBA, S.; LE GALLO, J. 2008. Regional convergence and the impact of European structural funds over 1989–1999: a spatial econometric analysis. *Papers in Regional Science*. 2008, Vol. 87, No. 2, pp. 219–245.
- DE LA FUENTE, A.; VIVES, X. 1995. Infrastructure and education as instruments of regional policy: evidence from Spain. *Economic Policy*. 1995, Vol. 10, No. 20, pp. 13–51.
- DUPONT, V.; MARTIN, P. 2006. Subsidies to poor regions and inequalities: some unpleasant arithmetic. *Journal of Economic Geography*. 2006, Vol. 6, No. 2, pp. 223–240.
- EDERVEEN, S.; GORTER, J. 2002. *Does European Cohesion Policy Reduce Regional Disparities? An Empirical Analysis*. The Hague: CPD Bureau for Economic Analysis Policy, 2002. 22 s.
- ESPOSTI, R.; BUSSOLETTI, S. 2008. Impact of Objective 1 funds on regional growth convergence in the European Union: a panel-data approach. *Regional Studies*. 2008, Vol. 42, No. 2, pp. 159–173.
- EZCURRA, R. 2009. Does income polarization affect economic growth? The case of the European regions. *Regional Studies*. 2009, Vol. 43, No. 2, pp. 267–285.
- FOTHERGILL, S. 2005. A new regional policy for Britain. *Regional Studies*. 2005, Vol. 39, No. 5, pp. 659–667.
- FRATESI, U. 2008. Regional policy from a supra-regional perspective. *The Annals of Regional Science*. 2008, Vol. 42, No. 3, pp. 681–703.
- HAMPL, M. 2007. Regionální diferenciace současného socioekonomického vývoje v České republice. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2007, Vol. 43, no. 5, pp. 889–910.
- HUDSON, R. 2007. Regions and regional uneven development forever? Some reflective comments upon theory and practice. *Regional Studies*. 2007, Vol. 41, No. 9, pp. 1149–1160.
- KASZA, A. 2009. Two ends of a stick? Regional strategic planning and operational programming in Poland in the context of EU membership. *Regional Studies*. 2009, Vol. 43, No. 4, pp. 625–636.
- KRUGMAN, P. 1991. Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy*. 1991, Vol. 99, No. 3, pp. 483–499.
- MAILLAT, D. 1998. Innovative milieu and new generations of regional policies. *Entrepreneurship & Regional Development*. 1998, Vol. 10, No. 1, pp. 1–16.
- MARTIN, P. The geography of inequalities in Europe. In KÖCHENDORFER-LUCIUS, G.; PLESKOVIC, B. (eds.). *Spatial Disparities and Development Policy*. Washington: World Bank Publications, 2009, s. 239–256. ISBN 978-0-8213-7723-9.
- NIJKAMP, P. 2009. Regional development as self-organized converging growth. In KÖCHENDORFER-LUCIUS, G.; PLESKOVIC, B. (eds.). *Spatial Disparities and Development Policy*. Washington: World Bank Publications, 2009, s. 265–282. ISBN 978-0-8213-7723-9.
- NOVOTNÝ, J. Regionální ekonomická konvergence, divergence a další aspekty distribuční dynamiky evropských regionů v období 1992–2006. *Politická ekonomie*. 2010, Vol. 58, No. 2, pp. 166–185.
- O'LEARY, E. 2005. Regional disparities in Ireland: the roles of demography, profit outflows, productivity, structural change and regional policy 1960–1996. In FELSENSTEIN, D.; PORTNOV, B. A. (eds.). *Regional Disparities in Small Countries*. Berlin: Springer, 2005, s. 129–146. ISBN 978-3-540-24303-8.
- ØSTBYE, S.; WESTERLUND, O. 2011. Industrial structure, regional productivity and convergence: the case of Norway and Sweden. *European Urban and Regional Studies*. 2011, Vol. 18, No. 1, pp. 47–61.
- PUGA, D. 2002. European regional policies in light of recent location theories. *Journal of Economic Geography*. 2002, Vol. 2, No. 4, pp. 373–406.
- REINER, M. 1999. *Regional Dimension in European Public Policy: Convergence or Divergence?* New York: Palgrave Macmillan, 1999. 197 s. ISBN 978-0-3122-1702-0.
- ROMER, P. M. 1990. Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*. 1990, Vol. 98, No. 5, pp. 71–102.
- SKOKAN, K. 2003. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 978-80-7329-023-5.

- SLAVÍK, C. Reálná konvergence České republiky k Evropské unii v porovnání s ostatními novými členskými zeměmi. *Politická ekonomie*. 2007, Vol. 55, No. 1, pp. 23–40.
- SOLOW, R. M. 1956. A contribution to the theory of economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1956, Vol. 70, No. 1, pp. 65–94.
- ŠTIKA, R. 2004. Regionální rozdíly v Česku v 90. letech v kontextu novodobého vývoje. *Geografie*. 2004, Vol. 109, No. 1, pp. 15–26.
- WOKOUN, R. 2007. Regionální a strukturální politika (politika soudržnosti) Evropské unie v programovém období 2007-2013. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2007, Vol. 10, No. 1, pp. 3–7.

REGIONAL DISPARITIES AND FINANCING OF REGIONAL POLICY – SOME LESSONS FROM THE CZECH REPUBLIC

Oldřich Hájek, Jiří Novosák, Petr Zahradník, Pavel Bednář, Faculty of Management and Economics, Tomas Bata University in Zlin, Mostní 5139, 760 01 Zlin (hajek@fame.utb.cz)

Abstract

This paper deals with the relationship between regional disparities and financing of regional policy. The Czech Republic and the Convergence goal of cohesion policy were chosen as a case study. Four themes are discussed in this regard. First, the spatial distribution of funds is analyzed with respect to the disparity goal of regional policy. Second, the coherence of regional policy on different regional levels is evaluated. Third, the differences in evaluations based on the seat of applicants on one hand and place of realization on the other are discussed. Finally, some thematic issues are considered. Our findings point at some ambivalent conclusions with respect to both, the disparity goal and the coherence of regional policy on different regional levels. In addition, the differences in the both forms of evaluations are emphasized.

Keywords

Regional policy, regional disparities, regional development, Czech Republic, European Union, cohesion policy

JEL Classification

R12, O18, R58, O22